

ברוך השם, זה נגמר!

פרעושים. בזמן הקצר שבו היה הכפר ריק מאדם, הצליחו אלה להתרבות פלאים.

הפלוגה תפסה כמה בתים עוזבים והשתכנה בהם. היה לי צורך להתבודד קצת, ועל כן תפסתי, יחד עם שלום כהן, בית אחר, מרוחק במיקצת. ניקינו בו איכשהו חדר בקומה השנייה, והכנסנו את הפציו. אני הבאתי לשם כמה ספרים, כילה שגנתי מחיל-האוויר ומיטה מתקפלת. סידרנו לנו גם בית-שימוש פרטי בחצר. כאסלה שימש סולם. בין החפצים המושלכים בחצר מצאתי חוברת אנגלית ישנה של מדע בדיוני. היא שימשה לי לצורך כפול.

באחד הימים הופיעה בכפר בחורה. זה היה נס כשלעצמו, כי לא היו במקום נשים, מלבד "שתי המירות" הנ"ל, שהיו מחוץ לתחום.

הבחורה היתה מורה לעברית. מיהוה אישם החליט שבימי ההפוגה יכולים העולים החדשים ללמוד עברית, ומכיוון שהיו לנו כמה כאלה, נשלחה זו אלינו.

הצענו לה להיכנס לבית הפרטי שלנו, שבו יש יותר פרטיות, והיא הסכימה. אחרי תחרות קצרה, היא עברה אליי.

מימוש הרומאן נתקל בכעיות. כדי להילחם בפרעושים, הנפיק לנו הצבא מין נוזל ירוק ומסריח, שבו מרחנו את גופנו בלילות מכריזגל עד קורקו. בלעדי אי-אפשר היה לעצום עין.

אבל האהבה היא כוח חזק, והיא יכולה גם להתגבר על בעיות כאלה. הנוזל הירוק שבו היינו מרוחים — גם היא, גם אני — לא הפריע.

מדי פעם נקראנו לפעולה לילית. אמנם היתה הפוגה, אך בניגוד לאגדה לא הרשינו מעולם להפוגה כלשהי להפריע לנו בכיצוע פעולות צבאיות. הפרנו את כל ההפוגות, כשזה היה נוח לנו, וכך גם עשה הצד השני.

אחרי כל פעולה כזאת, בדרך חזרה, היתה לי הרגשה נהדרת. ידעתי שאני חוזר לבית שלי (אמנם בית-חימר, מלוכלך ופרי-מיטיב, אבל שלי בנסיבות הנתונות), ולחברה רדומה הממתנת לי במיטה המתקפלת.

איך נגמר הרומאן הזה? ההפוגה נגמרה, עברנו למשימות אחרות, המורה הועברה. אחרי המלחמה נפגשנו בתל-אביב.

במשך זמנך נמשכו היחסים בינינו, ואחרי-כך נפרדו איכשהו הדרכים. בעיר, בלי פרעושים, בלי נוזל ירוק, בלי משימות ליליות, הכל נראה אחרת. ככה זה בחיים.

הרבה זמן לא נזכרתי בפרשה זו, ולא תמהתי מה קרה למורה, עד שהחברים הזכירו לי אותה. מסתבר שהם הביטו אז בקינאה רבה בג'קירן ומני זה בכפר הנטוש.

הכפר ג'סיר אינו קיים מומן. הוא נמחק מעל פני האדמה. כיום אי-אפשר לאתר אותו בגוף. לא נותר ממנו זכר. לפני כתיבת שורות אלה הסתכלתי במפה הערבית של הארץ, שקנתי בעמאן, כדי לאתר את המקום שבו שכן.

יבן שהנכדים והננינים של תושבי ג'סיר זורקים עכשיו אבנים בחיילי צה"ל בנ'אליה.

השארלטאניזם

המשתולל

לכל דבר יש מומחה. בעידן הטלוויזיה, ההקצבות לאוניבר-סיטות והשארלטאניזם המשתולל, זה הרוש.

למחרת הירגתו של אבוג'יהאד הכריז מומחה אחר בשם אריה מרארי שאבוג'יהאד נרצח בידי יאסר ערפאת. הם רבו על משהו בלבנון.

זה שורר בהבלטה וצוטט בשקיקה ברחבי העולם. מומחה ישראלי חשף את האמת:

היה זה אידיוטיזם טהור, בלתי-מהול, עדות לבורות שכמעט לא תיאמן. מרארי עצמו הכחיש את הכל כבר למחרת היום. אבל מה שפורסם אין להשיב.

זה לא היה איכפת לי, אלמלא מרארי זה היה מופיע בכל פעם על מסך הטלוויזיה כמומחה עולמי לטרור. ומה שהוא אומר לעם ישראל, נקלט כדבר-אלוהים-חיים.

הוא הלא המומחה.

אוי ביוונית

על הרייך השלישי והשואה נכתבו אלפי ספרים מלומדים ופופולאריים. (גם אני כתבתי על כך ספר קטן, שנקרא צלב הקרס). חוששני כי העבודה הזאת

סמינרית של השופטים במישפט ג'ון רמיאניק לא הוסיפה על כך דבר. החלק הזה של פסקהדרין לא הוסיף אף פרט אחד ואף מחשבה אחת לנושא נכבד זה.

היתה בו יומרה תמוהה. ולולא הנושא, הייתי משתמש במילה אחרת.

בקרוא את הדברים, היו לשו-פט דב לזין בעיות עם המילים הלועזיות והשמות הזרים. במי-חד בלטה הצורה שבה ביטא את המילה "אויטאנאווה". הוא קרא לה "אויטאנאווה", כאילו היתה

האות הבכירה של אמנויה. לדבריו, היה זה שם המיבצע הנאצי להריגת חולי-הנפש בגרמניה.

אויטאנאווה היא השם המקצועי של המתחסד. מקור המילה יווני: "אוי" — טוב, "טאנאוס" — מוות. בשום אופן אין הנון במילה זו יכולה להיות סגולה או צרוייה. היא פתוחה. (אגב, "אמנויה" פירושה, ביוונית, שכחנות, איזכירה. מכאן גם המילה "אמנטיס". "מנה" פירושה, ביוונית, לזכור.)

איך אמרה החותנת שלי: "מילים לועזיות הן עניין של מול."

לזין

האות הבכירה של אמנויה. לדבריו, היה זה שם המיבצע הנאצי להריגת חולי-הנפש בגרמניה.

אויטאנאווה היא השם המקצועי של המתחסד. מקור המילה יווני: "אוי" — טוב, "טאנאוס" — מוות. בשום אופן אין הנון במילה זו יכולה להיות סגולה או צרוייה. היא פתוחה. (אגב, "אמנויה" פירושה, ביוונית, שכחנות, איזכירה. מכאן גם המילה "אמנטיס". "מנה" פירושה, ביוונית, לזכור.)

איך אמרה החותנת שלי: "מילים לועזיות הן עניין של מול."

אורי אבנרי

יונה אישי

אחת העולות הבלתי-נמנעות בשירור כזה היא שאין בו אפשרות להזכיר את שמות כל ההרוגים, דבר הגורם עוגמת-נפש למישפחות. אריה קוצר האגדתי הוזכר רק כבדר-אגב. קוצר לא היה שייך לפלוגה שלנו, אלא לפלוגה שכנה. אולם הוא נהרג על ג'פ שלנו, יחד עם חייל שני, ששמו לא הוזכר כלל — משה ונצובר. זה היה הג'פ שהפך כמעט סמל הפלוגה. הוא נחלץ, כמו כלנו, ממלכודת-מוות בכפר סאליו נקלענו בלילה בטעות. בעוד שאנחנו עברנו את מסך-האש בלי פגע, נפגע הג'פ שהיה נהוג בידי שוער-מכבי, אברהם בגרסקי. עד היום אין איש יודע אם נפגע עליידי פגז או מוקש. הג'פ הגיע לנגבה בלי גלגליו האחוריים, כשהוא נוסע על גלגליו הקדמיים. פינה אחורית אחת של המירכב נגררה על הארץ, והשניה רכבה על ג'נט בלא צמיג. (גם על כך יש ויכוח. כמעט על כל פעולה קרבית יש אחר-כך ויכוח בין המשתתפים.)

החלק המעניין ביותר היה, כרגיל, מה שלא הוקלט: המיפגש לפני ואחרי. השועלים הזכירו איש לרעהו מאורעות נשכחים, ולא רווקא כאלה הראויים לשירור. לי הזכירו שפעם, כשיצאנו לגנוב פרות בשדה (ההכנסות שימשו לנו לקניית מישקפני-היגה חיוניים ומעילי-רוח) אחותי נזנבה של פרה, שברחה מאיתנו, חיוניים ומעילי-רוח) אחותי נזנבה של פרה, שברחה מאיתנו,

אלברט (ליד המיקלע) על הג'פ

ונגרתי-עליידה בכוח מרחק של חצי קילומטר. מצירי היתה זאת דקות במשימה, שצויינה למופת.

היו, כמובן, כמה וכמה פרקים שלא רצינו להיזכר בהם. הכי קשה היה לנו לענות על שאלתו של רון בני-ישי: מה היה מיוחד באנשי פלוגה זו? חיפשונו תשובה, וגימגמנו. לא יכולנו לתמצת זאת במילים.

אחרי השירור הגריר זאת אחיה השילוני, שהיה אז מפקד מחלקה בן 19, כיום טייס בארקין: "ידענו פשוט שאנחנו לוחמים על עצם הקיום. אילו נכשלנו, היתה המדינה מושמדת. זה היה ברור לכל אחד מאיתנו, ועל כן לחמנו כפי שלחמנו."

וזהי האמת כולה על רגל אחת. הסיסמה "אין ברירה" היתה מציאות חיה. וזה ההבדל בין מלחמת תש"ח ובין מה שמתרחש עכשיו, מאז מלחמת-הלבנון.

המורה בכפר ג'סיר

בין הפרקים הנשכחים, שהחברים הזכירו לי בפגישה, היתה פרשת המורה בכפר ג'סיר.

ג'סיר היתה צומת חשוב ממזרח לנגבה. היא נכבשה במהלך הקרבות. באחת ההפוגות שיכנו בה את פלוגתנו. הכפר היה, כמובן, "נטוש". (אולי היה יותר נכון לומר על כפר "מונטש" או "מוטש" אבל בעברית אין מילה כזאת.)

הכפר היה נטוש, אך לא ריק. היו בו מיליוני-מיליונים של

ברוך השם, זה נגמר. נגמר הפסטיבל המתמשך הזה של ימי גבורה וחרות ושואה ועצמאות, המלווים בתשפוכות אינסופית של סיסמות בלא מחשבה, תעמולה בלא ספקות, החצנה בלא הפנמה.

אילו היה זה קורה לאדם יחיד, ולא לאומה שלמה, היינו אומרים שיש כאן מיקרה של מאני-הדפרסיה, רצף של עליות חרות וירידות חרות, הרגשה של "אני ואפסי עוד" לצד הרגשה של "צאן מובל לטבח", תערוכות של תחושת-עלינות ותחושת-נחיתות. "שפוך חמתך על הגויים", "העולם כולו נגדנו" ונשיג אותם ככל מקום בעולם.

מכיוון שאין כאן בעייה נפשית של יחיד, אלא מצב רוח ממוסד של עם שלם, בניצוחה של מכונת-תעמולה ממלכתית, קשה לברוח מזה. זה בוראני אינו תורם לשפיות-דעת לאומית.

יום העצמאות ה-40 יכול היה להיות יום של חשבון-נפש. של עריכת מאזן, של מחשבה על מעשינו בעבר ובהווה, כדי להחליט על דרכנו מכאן והלאה. אבל שום דבר כזה לא קרה בטכסים ובשירורים של יום זה.

חיים חפר הצליח, כדרכו, להביע בריוק את מצב-רוחו של המיסר הישראלי. הוא הגיש במיפגדצה"ל דריסה דביקה של נוסטלגיה מזוייפת ואופטימיות ממוסחרת. תוך התעלמות גמורה מן ההווה. אפשר לאמר שהוא קלע בריוק למטרה.

ישראל אינה רוצה להתמודד עם ההווה. המציאות היא המתקוממות. המציאות היא הפעלת צה"ל במלחמה קטנה ועכורה לשבירת מלחמת-העצמאות של עם אחר. המציאות היא של מלחמה בלדים, בנשים, בפליטים. המציאות היא גיוס המילואים להגנה על כת מטורפת של קנאים המנסה להוביל את המדינה להתאבדות.

איך בורחים מן ההווה, מן המציאות הזאת? בורחים אל העבר, אל מלחמות-ישראל המפוארות. ובורחים אל העתיד, אל המלחמה הבאה. היא הוצגה למוזמנים הנלהבים בצורה של מיפגדקישט ילדותי, עתיר גבורה והדר. לא היו שם טילים של גאוס קטלניים, ולא קטל המוני בעורף. הרי, איוז מלחמה נחמדה תהיה לנו: בוראני יותר נחמדה מן המלחמה בילדי-ההרגטקות. אולי משחקים יצחק רבין ואנשיו בנרמה-ליל, כדי לשכוח כמה שהם עוסקים באמת.

הקישש הממוסחר באיצטריון היה בכואה נאמנה של היושבים ביציעים, מהם כמה מגדולי-האומה שראו בפעם הראשונה מלחמה. (דוד לוי, למשל.) יש משהו מקומם מאוד בשימוש בחיילים לביצוע תרגילי-אבטל כנשק. זה מתאים לרפובליקות כננות.

באווירה זו של קרנבאל גבורה-שואה-עצמאות לא היה מקום לחשבון-נפש כלשהו. הבריחה אל הנוסטלגיה לא היתה התמודדות עם העבר. אחרי 40 שנה אפשר היה לבחון את אירועי תש"ח מבט חדש, ביקורתי יותר, לראות את האורות והצללים, לזכור את הגבורה ותוסף-הלב, אבל גם את השגיאות והמחדלים. הרבה מחקרים רציניים כבר נערכו עליידי חוקרים ישראליים, השופכים אור חדש על מה שהתרחש ב-1948. אך שום דבר מכל אלה לא חדר מבעד למסך-העפר של הנוסטלגיה בטכסים ובשירורים. דיברו על 1948 כמו שדיברו ב-1948. כאילו השכל הלאומי קפא מאז.

אז ברוך השם, זה נגמר. אפשר לחזור אל המציאות. אולי אין היא נעימה, אבל זוהי המציאות שישנה. אין אחרת. ורק תוך ראיית המציאות כמות שהיא, אפשר להתמודד עימה ולבחון כיצד להגיע אל השלום.

אני משתמש במילה "שלום" כמעט באי-רצון, כי בכליל המאוס הזה של קישט ביום-העצמאות שום דבר לא היה מבחיל יותר מאשר השימוש האינסופי במילה "שלום". כפי עסקנים ופיזמונאיי-חצר, היוצרים פולחן של כוח ברוטאלי, וההופכים את המלחמה הבאה להצגה למוזמנים.

זנב של פרה

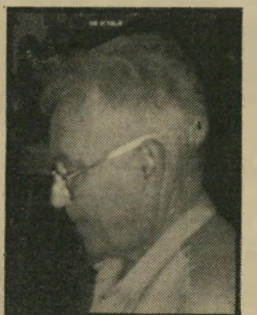
לא קל לשרטט בשלושת ריבועי השעה את רמותה של יחידה כמו שוועלי שיושעון. רון בני-ישי עשה כמיטב יכולתו במישר יום-העצמאות, והצליח עד כמה שאפשר, אבל לכל אחד מאיתנו נשאר בסוף השירור הרבה מה לאמור. והרבה דברים נותרו סתומים.

למשל, מי היו הנשים שנראו על המירקע? רק אחת מהן דיברה, ועל כן ניתן היה לזהותה. זאת היתה "מירה הבלונדינית" (כך קראו לה בפלוגה, להבדיל מ-"מירה השחורה"). שתי המירות היו חיי-לות בפלוגה, וליוו אותנו גם לבסיסים הקרביים.)

האשה השניה בשורה הרא-שונה היתה אשתו של מפקד הפלוגה המנות, אריה שפאק. היא השתתפה בחייו הפלוגה. האשה שמאחוריה היתה אלמנתו של אלברט מנולר, האלוף שנהרג במלחמת יום הכיפורים על גדת התעלה.

אלברט הוזכר כמה פעמים במישר. אבל קשה היה לתאר את רמותו כפי שיתיה אז, ברא-שית דרכו הצבאית. כשבא לפלוגה היה נער, בוגר קורס מ"ס כ"פים של יוצא-הגרנד"ע.

אני זוכר אותו כצעיר בלונדי, ביישני, עדין, שאינו מרים לעולם את קולו, בלא שמץ של התנשאות, בעל סיגנון של מנהיגות שלא היה זקוק לסימני-דרגה ולשמירה על מרחק. הוא היה מפקד כלבבני: אדם המתייחס אל פקודיו כאל בני-אדם. לא קצין, כי אם מפקד.

השילוני